

ТРКАЛЕЗНА МАСА - Аргос и Арголида: топографија и урбанизам, Атина 28. IV-1.V.1990 год.

Тркалезната маса беше организирана од Француската археолошка школа и Археолошката служба за праисториска и класична археологија од Навплион во просториите на Школата и во Аргос, на која се расправаше за топографијата и проблемите на урбанизмот на Аргос и Арголида од праисторијата до најново време. Со реферати учествуваа бројни истражувачи на Аргос: стари и сегашни членови на Француската археолошката школа од Франција и Белгија; на Францускиот Институт од Истанбул; Шведскиот Институт од Атина, Универзитетот од Канада; како и истражувачи од Франција и Грција. Овој интернационален состав го претставуваа претежно археолози, историчари и архитекти.

Првиот ден (28. IV) беше посветен на истражувањата од неолитот се до геометрискиот период и започна со општиот осврт на резултатите од истражувањата на овие периоди поднесен од Н. Валаку и *G. Touchais*. За неолитот во Арголида зборувахе А. Дузугли-Заху, на населбите и населението во бронзениот период на Арголида беше посветен рефератот на М. Козмопулос, а на среднохеладскиот период се однесуваа 2 реферата (Н. Валаку и *G. Touchais*). На прашањата: една или повеќе населби во Аргос, стални или повремени, *G. Touchais*, врз основа на анализата на резултатите од 70-тина ископувања, покажа дека населбите се поместувале од рамнината кон повисоките места во правец од југ кон север. На микенскиот период му беа посветени две предавања: едното за Тиринт (А. Пападимитриу) а другото за Аргос и аргоската рамнина со тежиште врз методите и критериумите за историската географија на микенска Грција. (*P. Darceque*). Авторот укажува на фактот дека со рекогносцирањето не може да се утврди големината и важноста на населбите кои можат да се потврдат само со постоењето на бедеми, палата и придружни згради, а првенствено со печати и таблички со *B* писмо. За жал епиграфските документи на линеарот *B* не се од корист за утврдување на населбите од Арголида, како ни каталогот на бродовите од Илијадата за кој тој мисли дека не може да се користи за ситуацијата во II милениум п.н.е. Притоа се заложил за повоздржана социјално-политичка и демографска интерпретација на микенските гробници при нивното поврзување со одредени населби. Во II-от дел од својот реферат тој зборуваше за распоредот на 18-те ископувани локалитети (гробници и населби) сместени на рабовите на рамнината или покрај морето. Анализирајќи ги досегашните мислења за еден, два, или пет-шест центри во Арголида се заложил за модел на повеќе комплементарни центри според моделот од Исток. На геометрискиот период се однесуваа исто така два реферати. *R. Hägg* зборуваше за регионалните варијанти на закопувањето во Арголида во прото и во геометрискиот период, при што констатира одредени сличности меѓу Аргос и Тиринт, но и разлики меѓу Аргос и Асине. Рефератот на *A. Foley* се однесуваше на топографијата на формите на закопување во геометрискиот период, укажувајќи дека во Аргос доминантен облик на закопување се гробните цисти иако постојат и други како што се питосите што, според неа, упатува на економски разлики или на различна етничка припадност, дотолку повеќе што не се среќаваат заедно во иста група. Истото важи и за Арголида за која од пишаните извори се знае дека била населена со разни племиња (пред-Дорци, Дорци, Дриопијци), поделени во подгрупи.

Вториот ден беше искористен за посета на Музејот во Аргос и на сите негови локалитети: Театарот, Одејонот, Агората, Термите како и на заштитните ископувања на грчката археолошка служба во близина на железничката станица при што повеќето учесници констатираа дека се работи за мост а не за дел од бедемите. Потоа, во културниот центар *Dapnos* беа одржани четири предавања главно посветени на урбанистичкиот развој на Аргос (А. Пападакис, К. Колокоцас) на презентирањето на старините во градот (*F. Croissant*) и на потребата од нов Музеј во Аргос (*X. Питерос*). Истата вечер

свечено беше предадена во употреба реновираната куќа на филхелонот *Gordol* која ќе се користи за престој и работа на екипите кои истражуваат во Аргос.

Третиот ден во рефератот на К. Баракари-Глени и А. *Pariante* изнесени беа резултатите за топографијата од архајскиот период до I в.п.н.е. Од архајскиот период е работилницата за коропластика во Аргос (П. Кристали-Вози). На топографските проблеми врзани со Агората се однесуваше рефератот на А. *Pariante* и М. *Pierrat. J. Ch. Moretti* зборуваше за Театарот чии ископувања покажаа дека неговата изградба во III-от в.п.н.е. е во зоната на светилиштата од VI в.п.н.е. за што сведочат покрај вотивните фигури и минијатурните садови, посветата на *Zeus Eubuleos* и релјефот на Диоскурите. Изборот на местоположбата бил условен со косината на теренот, близината на политичкиот центар на градот, улицата што водела до Агората и доминантната положба на самиот терен. Рефератот на еден од најстарите истражувачи на Аргос, *P. Courbin* за хипотетична местоположба на храмот на Аполон Ликијски на Агората, чија статуа била направена од Атињанинот Атал и за чие постоење повеќе наоди: написи, бронзени плочки со разни декрети кои веројатно стоеле во храмот, разни архитектонски елементи и др., предизвика најголеми несогласувања, пред сè, кај помладите истражувачи кои врз основа на најновите истражувања ја отфрлија. За дефинитивниот одговор сепак треба да се почека на резултатите од ископувањата кои се во тек. Во рефератот за развојот на Аргос во класичниот период П. Мега зборуваше и за потребата од оформување на археолошки парк и туристички итнерар за цела Арголида. *F. de Polignac* зборуваше за градот и неговата територија во архајската епоха. Постојењето на големите територијални светилишта како што е Херајонот во *Prosymna*, еден вид копија на микенскиот модел, е доказ за сувереноста на еден од градовите во рамнината (Аргос) а споредбата со Лаконија сама по себе се наметнува. На распоредот пак на светилиштата на големите божества во Арголида се однесуваше рефератот на *M. F. Billot*. Претпладнето на четвртиот ден беше посветено на римскиот период. Проф. *M. Pietrat* зборуваше за топографските непрецизности на Павзаниј објаснувајќи ги со фактот дека описот на спомениците му служел само како претекст за неговите митолошки и историски истражувања. Историските податоци Павзаниј ги подреѓувал на итнерарот. Според Авторот, Павзаниј во Аргос одел по модел на ѕвезда која може да се реконструира само со помош на археолошки ископувања. Така на пр. сите истражувачи пред откривањето на храмот на Афродита го барале над театарот *ἄλῆρ τὸ θέατρον* наместо од другата страна на Театарот. Картирајќи ги наодите на делови на улици и бедеми, реконструира седум до осум патни правци (краци) по кои одел Павзаниј во Аргос. Нивната точност дефинитивно ќе ја потврдат целосните археолошки ископувања. Проф. *P. Marchetti* зборуваше за „енигматата“ римски толос, Нимфеј, или кружен споменик интерпретиран како кенотаф на епирскиот крал Пир. Ископувањата покажаа дека всушност станува збор за Нимфеј поставен на предримски основи. Последните два реферати се однесуваат на римските терми во Аргос (А. Панајотопулу) и на некрополата (А. Банака). Попладневната сесија беше посветена на Аргос од византиското до најново време. Во рефератот на *C. Abadie-Reynal* се зборуваше за Аргос во VI и VII в.н.е.; А. Иконому зборуваше за христијанскиот период; а на крајот проф. *M. Seve* за урбанизмот на Аргос во XVIII и XIX в. врз основа на стари гравури и патеписи кои откриваат еден град со турска физиономија вообичаена на Балканот во тоа време.

Наде Проева
Филозофски факултет, Скопје